EUROPOS
KOMISIJA

Briuselis, 2020 05 27
COM(2020) 442 final

ANNEX

PRIEDAS

prie

KOMISIJOS KOMUNIKATO EUROPOS PARLAMENTUI, EUROPOS VADOVŲ TARYBAI, TARYBAI, EUROPOS EKONOMIKOS IR SOCIALINIŲ REIKALŲ KOMITETUI IR REGIONŲ KOMITETUI

ES biudžetas Europos ekonomikos gaivinimo planui įgyvendinti

EKONOMIKOS GAIVINIMO IR ATSPARUMO DIDINIMO PRIEMONĖ

Tikslas – remti investicijas ir reformas, kad būtų didinamas ES valstybių ekonomikos atsparumas ir skatinamas tvarus augimas.

Mechanizmas – dotacijos ir paskolos.

Krizės nulemti poreikiai ir tikėtinas poveikis

- COVID-19 krizė turės didelį poveikį visoms ES valstybėms narėms. Tačiau skirtingose valstybėse narėse krizės poveikis ir padariniai bus skirtingi. Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemone bus siekiama didinti valstybių narių ekonomikos atsparumą, švelninti krizės ekonominį ir socialinį poveikį, remti atsigavimą ir kartu skatinti žaliąją ir skaitmeninę pertvarką, taip siekiant išvengti neigiamo poveikio konvergencijai.
- Trumpalaikis COVID-19 krizės poveikis labai priklausys nuo judėjimo suvaržymo priemonių taikymo trukmės ir griežtumo, gamybos masto bei struktūros ir ekonominės politikos priemonių, kurių bus imtasi tiesioginiam krizės poveikiui sušvelninti. Vidutinės trukmės ir ilgalaikis krizės poveikis priklausys nuo to, kaip greitai valstybių narių ekonomika atsigaus po krizės, o tai savo ruožtu priklausys nuo jų ekonomikos atsparumo ir gebėjimo imtis tinkamų priemonių. Atsižvelgiant į nevienodą pradinę fiskalinę būklę ir labai skirtingą infekcijos paplitimo bei ekstremaliosios visuomenės sveikatos situacijos lygį, kyla realus pavojus, kad dėl COVID-19 krizės skirtumai tarp ES valstybių dar labiau padidės. Tai labai brangiai kainuotų ekonominiu, socialiniu ir politiniu požiūriu, o, jei klausimas būtų nesprendžiamas, kiltų pavojus tvarumui.
- Pagal Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonę bus teikiama plataus masto finansinė parama investicijoms ir reformoms, be kita ko, įgyvendinamoms žaliosios ir skaitmeninės pertvarkos srityje, kurios padeda didinti ekonomikos atsparumą ir geriau pasiruošti ateičiai. Ši priemonė padės valstybėms narėms šalinti joms po krizės kylančius dar didesnius sunkumus. Be to, ši priemonė iš esmės padės užtikrinti, kad skiriant šias investicijas ir vykdant reformas daugiausia dėmesio būtų skiriama su žaliąja ir skaitmenine pertvarka susijusiems uždaviniams ir investicijų poreikiams, taip užtikrinant tvarų atsigavimą. Taigi šia priemone bus siekiama neutralizuoti galimas tendencijas po krizės ilgesnio laikotarpio investicijas į mūsų ekonomikos žaliąją ir skaitmeninę transformaciją atidėti į šalį. Įgyvendinant šią priemonę bus pasiūlyta reikšminga techninė parama.

Įgyvendinimas

- Priemonei, kuri bus įtraukta į peržiūrėtą daugiametę finansinę programą kaip viena iš pagrindinių priemonės „Next Generation EU“ programų, bus skirti nemaži ištekliai. Pagal ją bus teikiamos dotacijos ir paskolos, skirtos investicijų ir reformų poreikiams finansuoti.

- Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonė bus įtraukta į Europos semestrą. Valstybės narės nacionalinius ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planus pateiks kaip nacionalinių reformų programų dalį. Į šiuos planus bus įtraukta ateinančių kelerių metų investicijų ir reformų darbotvarkė ir pagal priemonę finansuotinų investicijų ir reformų priemonių rinkiniai. Šiuos planus Komisija įvertins atsižvelgdama į jų poveikį valstybių narių konkurencingam tvarumui, ekonominiam ir socialiniam atsparumui, tvariam ekonomikos augimui, taip pat žaliajai ir skaitmeninei pertvarkai.
- Skiriant išteklius bus siekiama priemonės tikslo – sudaryti palankesnes sąlygas ilgalaikiam atsigavimui, didinti ES valstybių narių ekonomikos atsparumą ir mažinti ekonominius skirtumus. Nacionalinio bendro finansavimo nebus reikalaujama.

Papildomumas su ES ir nacionalinės politikos kryptimis

- Priemonė bus įtraukta į Europos semestrą. Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planuose numatytos investicijos turėtų derėti su ilgalaikėmis Sąjungos strategijomis, visų pirma Europos žaliuoju kursu ir skaitmeninės transformacijos strategija, valstybių narių nacionaliniais energetikos ir klimato srities veiksmų planais ir, kai tinkama, teisingos pertvarkos planais.
- Šia priemone bus papildyta sanglaudai skirta ekonomikos gaivinimo pagalba (REACT-EU), pagal kurią bus remiami trumpesnio laikotarpio krizės žalos atitaisymo veiksmai, susiję su darbo rinkomis, sveikatos priežiūra ir MVĮ (palaikomas likvidumas ir mokumas), ir svarbiausios investicijos į žaliąją ir skaitmeninę pertvarką siekiant suteikti skubią tiesioginę paramą valstybių narių ekonomikai. Pagal Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonę bus remiamos investicijos ir reformos, turėsiančios tęstinį poveikį valstybių narių ekonomikos našumui ir atsparumui.
- Valstybės narės savo nacionaliniuose ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planuose nurodys, koks finansavimas šiuo metu teikiamas arba planuojamas teikti pagal kitas Sąjungos politikos kryptis ir kaip bus užtikrintas šių investicijų papildomumas. Priimant sprendimus dėl finansinės paramos valstybei narei teikimo pagal Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonę bus atsižvelgiama į priemones, finansuojamas kitų Sąjungos fondų ir programų lėšomis, kad būtų išvengta dvigubo finansavimo. Be to, investicijos ir reformos, dėl kurių pagal Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonę bus teikiamas finansinis įnašas, bus nustatytos per Europos semestrą – taip bus užtikrinta papildoma nauda ir sudarytos palankesnės sąlygos stebėti jų įgyvendinimą.

Finansiniai aspektai

Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonės finansinis paketas, kurio lėšos mobilizuojamos pagal priemonę „Next Generation EU“, sudarys 560 mlrd. EUR, iš jų 310 mlrd. EUR bus skirta dotacijoms, o 250 mlrd. EUR – paskoloms.

SANGLAUDAI IR EUROPOS TERITORIJOMS SKIRTA EKONOMIKOS GAIVINIMO PAGALBA (REACT-EU)

Tikslas – investuoti į trumpalaikius krizės žalos atitaisymo veiksmus.

Mechanizmas – daugiausia dotacijos.

Krizės nulemti poreikiai ir tikėtinas poveikis

- Siekiant užtikrinti subalansuotą atsigavimą ir išvengti ekonominio augimo asimetrijos bei skirtumų valstybių narių viduje ir tarp jų, esminis vaidmuo teks Sanglaudos politikai. Pagal ją bus teikiama parama labiausiai nuo COVID-19 protrūkio nukentėjusioms valstybėms narėms ir regionams. Naujosios iniciatyvos REACT-EU tikslas – padidinti paramą valstybėms narėms, užtikrinant tęstinumą tarp pirmųjų reagavimo priemonių ir ilgesnį laikotarpį trunkančio ekonomikos atsigavimo.
- Pagal REACT-EU bus teikiamas papildomas finansavimas svarbiausiems sektoriams, siekiant padėti juose įgyvendinti krizės žalos atitaisymo veiksmus, būtinus, kad būtų sudarytas pagrindas žaliajam, skaitmeniniam ir atspariam atsigavimui.
- Bus investuojama į darbo rinkų atkūrimą, be kita ko, skiriamos įdarbinimo subsidijos, taikomos sutrumpinto darbo laiko programos ir jaunimo užimtumo priemonės, remiamos sveikatos priežiūros sistemos, o mažųjų ir vidutinių įmonių apyvartiniam kapitalui teikiama likvidumo parama. Tokia parama galės pasinaudoti įvairūs ekonomikos sektoriai, įskaitant labiausiai paveiktus turizmo ir kultūros sektorius. Kadangi šie du sektoriai sudaro itin didelę kai kurių labiausiai nuo COVID-19 krizės nukentėjusių ES valstybių ekonomikos dalį, priemonė REACT-EU taip pat gali padėti atsverti skirtumų didėjimo Sąjungoje tendencijas.
- Be to, papildoma parama gali būti naudojama investicijoms į Europos žaliojo kurso ir skaitmeninės pertvarkos veiksmus, įgyvendinamus kaip krizės žalos atitaisymo priemonės, ir didelėms investicijoms tose srityse, kuriose jos jau atliekamos bei planuojamos pagal sanglaudos programas, paskatinti.
- COVID-19 protrūkis taip pat turi didelį poveikį pažeidžiamiausiems mūsų visuomenės nariams. Todėl dalis papildomų išteklių gali būti panaudojami nuo maisto ir materialinio nepritekliaus kenčiantiems žmonėms remti.

Įgyvendinimas

- 2014–2020 m. sanglaudos politikos programos įgyvendinamos visu pajėgumu. Jos yra lengvai pritaikomos ir lanksčios, ypač po to, kai buvo iš dalies pakeistos priėmus Atsako į koronaviruso grėsmę investicijų iniciatyvos priemonių rinkinius. Pagal jas iki 2023 m. pabaigos bus toliau remiamos tinkamų finansuoti projektų išlaidos.
- 2020, 2021 ir 2022 m. pagal priemonę REACT-EU dabartinėms sanglaudos programoms bus skirta papildoma parama pagrindinėms krizės žalos atitaisymo priemonėms

įgyvendinti. Papildomi įsipareigojimai bus įgyvendinami iš dalies keičiant programas arba valstybėms narėms pateikus ir Komisijai patvirtinus naują specialią programą.

- Papildomi ištekliai bus skiriami atsižvelgiant į krizės ekonominio ir socialinio poveikio mastą ir santykinę valstybių narių gerovę. Bus išlaikytas papildomas Atsako į koronaviruso grėsmę investicijų iniciatyvose numatytas lankstumas, įskaitant supaprastintas procedūras, galimybę perkelti išteklius iš vieno fondo į kitą ir iš vienos regionų kategorijos į kitą, taip pat bendro finansavimo taisyklių sušvelninimas, taip sudarant sąlygas teikti finansavimą vien iš ES biudžeto.

Papildomumas su ES ir nacionalinės politikos kryptimis

- Pagal priemonę REACT-EU teikiama parama papildys pagal Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonę ir dabartinę sanglaudos politiką teikiamą paramą. Pagal ją bus remiami trumpesnio laikotarpio krizės žalos atitaisymo veiksmai, susiję su darbo rinkomis, sveikatos priežiūra ir MVĮ (teikiama likvidumo parama apyvartiniam kapitalui), ir svarbiausios investicijos į žaliąją ir skaitmeninę pertvarką siekiant suteikti skubią tiesioginę paramą valstybių narių ekonomikai, o pagal Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonę bus remiamos investicijos ir reformos, turėsiančios tęstinį poveikį valstybių narių ekonomikos našumui ir atsparumui.
- Be to, priemone REACT-EU bus papildyti būsimi 2021–2027 m. sanglaudos politikos programų pasiūlymai. Šie pasiūlymai šiuo metu koreguojami siekiant suteikti didesnę paramą investicijoms tokiose srityse, kaip nacionalinių sveikatos priežiūros sistemų atsparumo didinimas, ir tokiuose sektoriuose, kaip turizmas ir kultūra, arba paramą jaunimo užimtumo priemonėms, švietimui ir įgūdžiams ugdyti, taip pat kovos su vaikų skurdu priemonėms. Be to, pagal juos bus užtikrinta tinkama parama mažosioms ir vidutinėms įmonėms. Pasiūlymuose bus numatytas didesnis lankstumas perkeliant išteklius iš vieno fondo į kitą ir bus nustatytos naujos nuostatos, kuriomis bus sudarytos sąlygos greitai reaguoti ekstremaliųjų situacijų atveju. 2024 m. peržiūrėjus pagal sanglaudos politiką skiriamus nacionalinius asignavimus ir atsižvelgiant į naujausius turimus nacionalinius ir regioninius statistikos duomenis, bus užtikrinta tinkama papildoma parama valstybėms narėms ir regionams, kurioms jos labiausiai reikia.

Finansiniai aspektai

- 2020, 2021 ir 2022 m. priemonei REACT-EU bus įsipareigota skirti 55 mlrd. EUR.

PROGRAMA „INVEST EU“
(ĮSKAITANT STRATEGINIŲ INVESTICIJŲ PRIEMONĘ)

Tikslas – sutelkti investicijas, kuriomis siekiama remti ekonomikos gaivinimą ir ilgalaikį augimą, įtraukiant naują priemonę, skirtą investicijoms į strategines Europos vertės grandines skatinti.

Mechanizmas – biudžeto garantijos suteikimas.

Krizės nulemti poreikiai ir tikėtinas poveikis

- Programa „InvestEU“ ypač tinka skubiam finansavimui teikti ir Sąjungos politikai remti atsigaunant po gilios ekonomikos krizės. Tai puikiai patvirtino prieš programą „InvestEU“ naudoto Europos strateginių investicijų fondo ir finansinių priemonių įgyvendinimo po praėjusios finansų krizės patirtis.
- Dabartinės krizės sąlygomis finansinių išteklių paskirstymas rinkoje nėra visiškai veiksminga priemonė, o numanoma rizika labai kenkia privačiosioms investicijoms. Dėl didelio netikrumo šiuo metu negali būti užtikrinta informacijos apie finansų rinką kokybė, o paskolų davėjai negali įvertinti įmonių ir investicinių projektų gyvybingumo. Jei ši padėtis nebus sušvelninta, gali būti pradėta plačiu mastu vengti prisiimti riziką, susijusią su privačiais investiciniais projektais, o tai gali prisidėti prie kreditų krizės. Tokiomis aplinkybėmis ypač vertinga yra pagrindinė programos „InvestEU“ ypatybė – mažinti projektų riziką, kad būtų sutelkta privačių lėšų, ir ji turėtų būti išnaudota.
- Pagal išplėstinę programą „InvestEU“ bus galima suteikti labai svarbią paramą įmonėms atsigavimo etape ir kartu užtikrinti, kad investuotojai daugiausia dėmesio skirtų tokiems Sąjungos vidutinio laikotarpio ir ilgalaikiams politikos prioritetams, kaip Europos žaliasis kursas ir skaitmeninimo uždavinys. Ji padės didinti Europos investicijų banko grupės ir nacionalinių skatinamojo finansavimo bankų pajėgumą prisiimti riziką remiant ekonomikos gaivinimą.
- Programa bus dar labiau išplėsta į ją įtraukus Strateginių investicijų priemonę, pagal kurią daugiausia dėmesio bus skiriamas atsparių vertės grandinių formavimui vadovaujantis Sąjungos strategine darbotvarke ir Komisijos pateikta nauja pramonės strategija. Tokie projektai galėtų apimti bendriems Europos interesams svarbius projektus arba projektus, kuriems būdingos panašios savybės, pavyzdžiui, farmacijos sektoriaus projektus.
- Tokia priemonė gali būti labai svarbi esant pokrizinei padėčiai, nes kai kurios valstybės narės gali neturėti finansinių priemonių tokiems projektams pagal nacionalines valstybės pagalbos programas remti, o daugelis projektų yra tarpvalstybinio pobūdžio ir jiems reikalingas europinis požiūris. Naujoji priemonė padės išspręsti šiuos sunkumus.

Įgyvendinimas

- Teisėkūros institucijos jau susitarė dėl keturių programos „InvestEU“ politikos linijų ypatybių, tačiau bus padidinti pagal jas skiriami finansiniai ištekliai. Atitinkamai bus

padidintas Europos investicijų banko grupės ir kitų įgyvendinančiųjų partnerių pajėgumas teikti finansavimą.

- Strateginių investicijų priemonė bus penktoji „InvestEU“ fondo vykdomos programos linija ir sudarys svarbią atgaivinimo priemonių rinkinio dalį. Pagal priemonę bus remiamas Sąjungos masto stiprių ir atsparių vertės grandinių kūrimas ir plėtra. Priemonės lėšas skiriant ES vertės grandinėms bus padidinta strateginė Sąjungos ekonomikos autonomija ir kartu suteikta ES vidaus išteklių strategiškai svarbioms įmonėms, kad jos klestėtų ir augtų. Priemonė bus skirta Europos Sąjungoje įsteigtoms ir veikiančioms įmonėms, vykdančioms strateginės svarbos veiklą tokiose srityse, kaip ypatingos svarbos infrastruktūros objektai bei technologijos ir ypatingos svarbos sveikatos priežiūros paslaugos. Be to, pagal ją bus remiamos, pavyzdžiui, pažangios sveikatos apsaugos, pramonės daiktų interneto, mažą CO_2 kiekį išmetančios pramonės ir kibernetinio saugumo sektorių strateginės vertės grandinės. Laikotarpiu po COVID protrūkio tokia veikla verslo aplinkoje gali būti iš esmės rizikingesnė, nes projektų vykdytojams kyla didesnė su paklausa arba pasiūla susijusi rizika. Todėl ilgalaikės investicijos bus labai svarbios stiprinant didelės strateginės svarbos projektus įgyvendinančias įmones.

Papildomumas su ES ir nacionalinės politikos kryptimis

- Strateginių investicijų priemonė papildys Europos strateginių investicijų fondo Mokumo palaikymo priemonę. Mokumo palaikymo priemonė – skubi laikina priemonė, skirta labiausiai COVID-19 krizės paveiktų įmonių mokumo poreikiams patenkinti siekiant atkurti jų kapitalo padėtį kaip atsako į krizę priemonę.
- Taikant Strateginių investicijų priemonę bus laikomasi labiau į ateitį orientuoto požiūrio ir padedama kurti pokrizinio laikotarpio rinkas, tarpvalstybinėmis investicijomis remiant ES vykdomų projektų plėtrą ir paramą skiriant projektams, kurie svarbūs siekiant strateginio savarankiškumo pagrindinėse bendrosios rinkos vertės grandinėse.

Finansiniai aspektai

- Iš priemonės „Next Generation EU“ lėšų dabartinėms politikos linijoms skyrus papildomą finansinį 15,3 mlrd. EUR įnašą ir Strateginių investicijų priemonės linijai skyrus 15 mlrd. EUR, bendri programai „InvestEU“ skirti asignavimai sudarys 30,3 mlrd. EUR. Taip bus užtikrinta 72 mlrd. EUR dydžio garantija ir sudarytos sąlygos užtikrinti bendras 400 mlrd. EUR investicijas.

MOKUMO PALAIKYMO PRIEMONĖ

Tikslas – privačiųjų investicijų telkimas siekiant palaikyti nuo krizės nukentėjusių gyvybingų įmonių mokumą.

Mechanizmas – biudžeto garantijos suteikimas.

Krizės nulemti poreikiai ir tikėtinas poveikis

- Šiuo metu pagal laikinąją valstybės pagalbos priemonių, skirtų ekonomikai remti reaguojant į dabartinį COVID-19 protrūkį, sistemą daugiausia iš nacionalinių biudžetų įmonėms skiriama didelė likvidumo parama, kuria siekiama joms padėti šiuo krizės laikotarpiu. Tačiau dėl krizės padarinių vis didesniam skaičiui įmonių, kurios apskritai būtų gyvybingos, iškils mokumo problemų ir likvidumo paramos nepakaks. Tokia padėtis iš dalies susijusi su tuo, kad likvidumo parama paprastai teikiama paskolų forma, tačiau, kadangi pastaraisiais metais daugelio įmonių finansinis svertas nuolat didėjo, tai gali dar labiau susilpninti įmonių balansus. Tai reiškia, kad prasidėjus krizei daugelio ES įmonių finansinė padėtis buvo gana prasta ir išgyvenant nuosmukį įmonių pajamų ir nuosavybės pozicija greičiausiai greitai suprastės.
- Pradiniai apskaičiavimai rodo, kad pasitvirtinus pavasario prognozėje pateiktam baziniam ekonominiam scenarijui bendri įmonių, kuriose dirba daugiau kaip 20 darbuotojų, nuostoliai iki metų pabaigos galėtų sudaryti 720 mlrd. EUR. Pagal nepalankiausių sąlygų scenarijų šie nuostoliai padidėtų iki maždaug 1,2 trln. EUR. Įmonės patirtus nuostolius gali iš dalies sumažinti pasinaudodamos likvidžiuoju turtu ir apyvartiniu kapitalu, bet daugeliu atvejų šių rezervų nepakaks. Iš apskaičiavimų matyti, kad iki metų pabaigos apyvartinio kapitalo trūkumą galėtų patirti 35–50 % įmonių, kuriose dirba daugiau kaip 20 darbuotojų, ir šis rodiklis priklausys nuo to, kuris scenarijus – pagrindinis ar nepalankiausių sąlygų – pasitvirtins. Tai reiškia, kad pasitvirtinus nepalankių sąlygų scenarijui finansavimo trūkumą galėtų patirti iki 260 000 Europos įmonių, kuriose dirba maždaug 35 mln. darbuotojų. Apskritai daugelis Europos pramonės ekosistemų priklauso nuo bendrojoje rinkoje per valstybes nares besidriekiančių sudėtingų tiekimo grandinių. Jei šis klausimas nebus sprendžiamas, dėl kapitalo trūkumo ilgą laiką bus mažiau investuojama ir išliks aukštesnis nedarbo lygis. Kapitalo trūkumo poveikis skirtinguose sektoriuose, pramonės ekosistemose ir valstybėse narėse bus skirtingas, o tai lems skirtumus bendrojoje rinkoje ir padarys ilgalaikę žalą mūsų gamybos potencialui ir gebėjimui atsigauti po nuomukio.
- Mokumo palaikymo priemonė – nauja laikina priemonė, sukurta kaip Europos strateginių investicijų fondo dalis, kuria siekiama išvengti, kad apskritai gyvybingos įmonės dėl COVID-19 krizės nepatirtų didžiulio kapitalo trūkumo ir galbūt neįvykdytų įsipareigojimų. Ji padės sutelkti privačiuosius išteklius, reikalingus gyvybingoms Europos įmonėms paremti, kad jos galėtų spręsti mokumo problemas. Ši priemonė bus laikina ir skirta tik COVID-19 poveikiui mažinti.
- Kai kuriose valstybėse narėse tas įmones galės paremti valstybė. Kitose valstybėse narėse valstybės paramos galimybės bus ribotesnės. Be to, įvairiose valstybėse narėse COVID-19 pandemijos ekonominis poveikis yra skirtingas. Jei ši problema bus nesprendžiama, dėl

tokių skirtumų bus ilgam laikui iškreiptos vienodos veiklos sąlygos, o ekonominiai skirtumai Sąjungoje dar labiau padidės. Mokumo palaikymo priemonė bus naudojama kaip atsvara tokiems iškraipymams ir sklandaus bendrosios rinkos veikimo rėmimo priemonė.

Įgyvendinimas

- Pagal Mokumo palaikymo priemonę bus teikiama Sąjungos garantija Europos investicijų banko grupei, kad būtų sutelktas privatusis kapitalas, reikalingas siekiant paremti nuo COVID-19 krizės nukentėjusias reikalavimus atitinkančias įmones.
- Nors pagal priemonę bus užtikrinta, kad Sąjungos garantija galėtų pasinaudoti visos valstybės narės ir sektoriai, jos naudojimas būtų orientuotas į tas valstybes nares ir sektorius, kurių ekonomika nuo COVID-19 krizės nukentėjo labiausiai, ir tų valstybių narių, kuriose valstybės galimybės palaikyti mokumą yra mažesnės, įmones.
- Sąjungos garantiją Europos investicijų banko grupė naudos tam, kad sumažintų privačių investuotojų riziką investuojant į reikalavimus atitinkančias įmones: tuo tikslu ji teiks garantijas arba finansavimą komercinėmis sąlygomis valdomoms investavimo priemonėms (privačiai valdomiems fondams arba specialiosios paskirties įmonėms) ir taip sutelks tokioms įmonėms remti reikalingus privačiuosius išteklius. Taip bus sudarytos sąlygos reikalavimus atitinkančioms įmonėms formuoti naują kapitalą pasinaudojant privačiais investuotojais, kartu sustiprinant savo kapitalo bazę ir mažinant mokumui kylantį pavojų. Taikant tokią per tarpininkus veikiančią sistemą užtikrinama, kad sprendimus dėl įmonių, kurios bus remiamos, priims tik nepriklausomi investavimo priemonių valdytojai. Kaip potencialius investuotojus įtraukus privačiojo sektoriaus subjektus bus sudarytos sąlygos kapitalą tikslingiau teikti toms įmonėms, kurios tikrai yra gyvybingos.

Papildomumas su ES ir nacionalinės politikos kryptimis

- Mokumo palaikymo priemone skubiai laikinai papildoma išplėsta programos „InvestEU“ MVĮ linija, MVĮ skirtas padidintas sanglaudos finansavimo paketas, Europos investicijų banko kuriamas COVID-19 garantijų fondas ir programos „InvestEU“ Strateginių investicijų priemonė.
- Taikant šią priemonę būtų papildyta nacionalinė politika, kurią rengia nedidelis skaičius valstybių narių, užtikrinant, kad mokumo palaikymo priemone būtų galima pasinaudoti visoje Sąjungoje. Kad būtų užtikrintos vienodos veiklos sąlygos ir būtų lengviau paramą pagal šią priemonę derinti su valstybių narių tiesiogiai teikiama parama, priemonės sąlygos turėtų derėti su valstybės pagalbos taisyklėmis, kartu tinkamai atsižvelgiant į priemonės europinį pobūdį ir komercinį lėšų valdymą.

Finansiniai aspektai

Priėmus 31 mlrd. EUR finansinį paketą pagal dabartinę finansinę programą teikiama ES garantija padidės 66 mlrd. EUR. Naudojant šią garantiją bus sudarytos sąlygos, pradedant jau nuo 2020 m., sutelkti maždaug 300 mlrd. EUR investicijų.

PROGRAMA „ES – SVEIKATOS LABUI“

Tikslas – investuoti į sveikatos saugumą ir sveikatos sistemų atsparumą.

Mechanizmas – dotacijos ir viešieji pirkimai.

Krizės nulemti poreikiai ir tikėtinas poveikis

- Atskiroje plačių užmojų programoje „ES – sveikatos labui“ bus atsižvelgta į patirtį, sukauptą per COVID-19 krizę ir įgyvendinant ankstesnes sveikatos programas. Programa gali padėti formuoti bei performuoti gydymo pajėgumus ir pasirūpinti įrangos bei vaistų atsargomis ir taip padėti spręsti būsimas sveikatos problemas. Naujoji programa bus pagrindinė priemonė, skirta padėti Europai pasirengti būsimoms sveikatai kilsiančioms grėsmėms.
- Ja bus siekiama sukurti išsamią tokioms grėsmėms sveikatai šalinti skirtą sistemą, be to, ji bus susieta su visomis atitinkamomis su sveikata susijusiomis ES programomis ir joje bus nustatyta naujų būdų, kaip imtis veiksmų ir užtikrinti medicininių reagavimo priemonių bei išteklių prieinamumą kilus didelėms grėsmėms sveikatai.
- Pirmoji programos dalis bus skirta visuomenės sveikatos saugumui. Pagal ją bus siekiama suformuoti tvirtą, teisiškai pagrįstą ir finansiškai gerai parengtą ES sveikatos krizių prevencijos, pasirengimo joms ir reagavimo į jas sistemą. Tokia sistema sustiprins nacionalinius ir ES nenumatytų atvejų planavimo pajėgumus ir suteiks galimybę valstybėms narėms kartu šalinti bendras sveikatai kylančias grėsmes, visų pirma tarpvalstybinio masto grėsmes (įskaitant kylančias už ES ribų), kai ES intervencija gali duoti apčiuopiamos naudos.
- Pagal antrąją dalį bus remiama ilgalaikė bendros sveikatos vizija, kurios tikslas – gerinti sveikatos priežiūros rezultatus pasinaudojant veiksmingomis ir įtraukiomis sveikatos priežiūros sistemomis visose valstybėse narėse, užtikrinant geresnę ligų prevenciją ir stebėjimą, sveikatos ugdymą, paslaugų prieinamumą, diagnostiką ir gydymą, taip pat tarpvalstybinį bendradarbiavimą sveikatos srityje.
- Naujoji programa taip pat apims neužkrečiamąsias ligas, kurios, kaip paaiškėjo, yra svarbus mirtingumą nuo COVID-19 lemiantis veiksnys.
- Be to, konkrečiomis plataus užmojo iniciatyvomis būtų galima siekti, pavyzdžiui, likviduoti konkrečias ligas, kaip antai sumažinti gimdos kaklelio vėžio ir sezoninio gripo atvejų skaičių. Jos padėtų išvengti žalos ir išlaidų, kurių galima išvengti, ir sumažinti sveikatos priežiūros skirtumus.

Įgyvendinimas

- Kad būtų užtikrinta pakankama kritinė masė ir masto ekonomija, programa bus grindžiama šiuo metu atliekamu darbu, kurį, pavyzdžiui, vykdo Europos retųjų ligų referencijos centrų tinklas ir kuris vykdomas krizių prevencijos, pasirengimo joms ir jų

valdymo srityje. Pagal ją bus remiama didėjanti konvergencija, skatinama prevencija, priežiūros integravimas ir vienodos galimybės naudotis sveikatos priežiūros paslaugomis.

- Pagal programą bus užtikrintos tvarios investicijos į struktūras ir priemones, būtinas siekiant remti ES veiksmus kovojant su sveikatos krizėmis, dėmesį skiriant prevencijai, pasirengimui bei atsakui ir remiant tikrą ES lygmens tarpsektorinį koordinavimą. Darbas bus vykdomas glaudžiai bendradarbiaujant su Europos ligų prevencijos ir kontrolės centru (ECDC), Europos vaistų agentūra (EMA), Europos maisto saugos tarnyba (EFSA) arba Europos cheminių medžiagų agentūra (ECHA), ekspertų grupėmis ir ES etaloninėms laboratorijoms, taip pat tokiomis tarptautinėmis organizacijomis, kaip Pasaulio sveikatos organizacija.
- Remiantis mokslinėmis rekomendacijomis, pagal programą „ES – sveikatos labui“ bus užtikrinti strateginiai tokių prekių, kaip biocidai (dezinfekantai), testavimui skirti reagentai, apsaugos priemonės, svarbiausi vaistai, medicinos įranga (pvz., pagalbinės kvėpavimo priemonės, kompiuterinės tomografijos prietaisai), diagnostikos reagentai ir kitos susijusios prekės (pvz., injekcinės medžiagos ir sterilūs tvarsčiai), viešieji pirkimai. Pagal ją bus siekiama užtikrinti, kad būtų laiku teikiamos tinkamos atsako į pagrindines užkrečiamąsias ligas priemonės, kuriomis prireikus galėtų naudotis valstybės narės. Be to, pagal programą bus teikiamos paskatos Sąjungoje kurti, gaminti bei paskirstyti vakcinas ir ES atnaujinti vaistų ir veikliųjų vaistinių medžiagų / pirmtakų gamybą.
- Pagal naująją programą bus remiamos „rescEU“ pastangos stiprinti Europos medicinos korpusą, subsidijuojant nuolatines ekspertų komandas. Remiantis veterinarijos srities patirtimi, pagal ją bus subsidijuojami sveikatos ir logistikos ekspertai, taip pat, kai tinkama, medicinos darbuotojai, kurie galėtų būti bet kuriuo metu mobilizuojami ir siunčiami į bet kurią ES vietą teikti konsultacijas ir ekspertines žinias. Komandos bus aprūpintos įranga (pvz., mobiliosiomis laboratorijomis).
- Be to, pagal programą bus remiamas sveikatos priežiūros infrastruktūrų ir medicinos bei veterinarijos laboratorijų pajėgumų koordinavimas visoje Sąjungoje, įskaitant parengiamuosius Europos keitimosi informacija apie intensyviosios terapijos galimybes infrastruktūros kūrimo veiksmus. Programoje bus nustatyta paprasta sistema, skirta tarpvalstybiniams centralizuotiems viešiesiems produktų, priemonių ir paslaugų pirkimams remti, kuri suteiks aiškią pridėtinę vertę sveikatos sistemų subjektų bendradarbiavimui.
- Programa „ES – sveikatos labui“ padės sutelkti finansavimą pagrindiniams su „e. sveikata“ susijusiems veiksmams, kuris papildys Skaitmeninės Europos programoje numatytą finansavimą. Pagal ją, be kita ko, bus remiamas duomenų naudojimas sveikatos priežiūros, mokslinių tyrimų ir politikos formavimo tikslais (Europos sveikatos duomenų erdvėje), pasinaudojant debesija ar kitomis infrastruktūromis ir tokiomis daug duomenų naudojančiomis technologijomis, kaip dirbtinio intelekto priemonės. Programos lėšomis bus remiamas platesnis naudojimasis nuotolinėmis sveikatos paslaugomis, įskaitant Europos referencijos centrų tinklo sukurto telemedicinos modelio diegimą ir įtvirtinimą. Pagal programą bus teikiama pagalba rengiant Europos lyginamuosius standartus ir tarpvalstybinius sprendimus.
- Programa padės užkirsti kelią ligoms, pagal ją, be kita ko, remiant valstybių narių prevencijos ir sveiko gyvenimo būdo skatinimo politiką, grindžiamą jų patikimomis techninėmis gairėmis ir politiniais sprendimais. Ji padės surinkti įvairių tarnybų, ES agentūrų, taip pat nacionalinių ir tarptautinių su sveikata susijusių organizacijų turimus duomenų ir informacijos šaltinius ir joms padės tinkamai jais dalytis, taip pat skatins taikyti duomenimis grindžiamą geriausią ligų prevencijos ir valdymo patirtį.

- Prevencijos veiksmai bus grindžiami tikra ligoms taikoma bendros sveikatos koncepcija ir apims žinių apie zoonozių raidą ir galimas zoonozes kaupimą bei supratimo apie jas didinimą.
- Pagal programą bus remiami veiksmai, kuriais siekiama gerinti infekcijų prevenciją ir kontrolę, greitai ir tinkamai ištirti ir diagnozuoti infekcijas, gydyti pacientus naudojant tinkamas antimikrobines medžiagas ir visose srityse mažinti netinkamą ir pavojingą antimikrobinių medžiagų naudojimą. Pagal tarptautinę programos dalį bus užtikrinama, kad Europos sveikatos politika būtų vykdoma atsižvelgiant į tarptautinius pokyčius ir naudingai papildytų veiksmus, kurių imamasi sprendžiant regioninės ar pasaulinės svarbos klausimus.

Papildomumas su ES ir nacionalinės politikos kryptimis

- Pagrindinis principas – naujoji programa bus naudojama kaip priemonė geriausia patirtimi, novatoriškais sprendimais ar mokslinių tyrimų projektų rezultatais grindžiamiems naujiems metodams kurti padedant rengti jų projektus ir išbandyti ligai imlios populiacijos mastu prieš diegiant masiškai. Naujoji programa taip pat bus susijusi su Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemone. Pagal šią priemonę bus teikiamos paskatos vykdyti naujas reformas, o pagal naująją programą „ES – sveikatos labui“ gali būti remiamas veiksmų įgyvendinimo įvairiose valstybėse narėse koordinavimas.
- Pagal naująją programą bus siekiama gauti tiesiogiai su sveikata susijusius rezultatus. Taigi ji padės kurti sąsajas ir integruoti sveikatos aspektą į kitas ES programas, tokias kaip Europos regioninės plėtros fondas, „Europos socialinis fondas +“, „Europos horizontas“, Skaitmeninės Europos programa, Bendrosios rinkos programa ir bendra žemės ūkio politika. Naujoji programa bus taikoma visų pirma kartu su programa „rescEU“, kurioje daugiausia dėmesio skiriama tiesioginiams reagavimo į krizę pajėgumams, atsargoms, įrangos ir darbuotojų paskirstymui ir persiuntimui ekstremaliųjų situacijų atvejais, teikiant reikiamą pagalbą sveikatos srityje.
- Veiksmai pagal naująją programą bus atliekami kartu su valstybėmis narėmis paisant Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 168 straipsnyje nustatyto kompetencijos pasidalijimo principo ir naudojantis turimais bendradarbiavimo mechanizmais, daugiausia dėmesio skiriant strateginiams ir tarpvalstybiniams aspektams.
- Investicijos iš šios programos lėšų bus naudingos siekiant papildyti su sveikatos sritimi susijusių agentūrų rezultatus, visų pirma dėl numatomo geriausios patirties perdavimo, stebėsenos protokolų ar gebėjimų stiprinimo programų.
- Be to, pagal naująją programą, glaudžiai bendradarbiaujant su būsimos programos „rescEU“ vykdytojais, bus remiamos bendros Sąjungos ir jos valstybių narių pastangos užtikrinti medicininių išteklių (vaistų, vakcinų, žmogiškųjų išteklių, įrangos) prieinamumą.

Finansiniai aspektai

- Papildomas finansinis paketas, kurio lėšos mobilizuojamos pagal priemonę „Next Generation EU“, sudarys 7,7 mlrd. EUR.

SĄJUNGOS CIVILINĖS SAUGOS MECHANIZMAS / „rescEU“

Tikslas – sustiprinti Sąjungos civilinės saugos mechanizmo reagavimo pajėgumus.

Mechanizmas – dotacijos ir viešieji pirkimai.

Krizės nulemti poreikiai ir tikėtinas poveikis

- Pasinaudodamos išplėsto Sąjungos civilinės saugos mechanizmo / „rescEU“ pajėgumais, ES ir valstybės narės galės geriau pasirengti greitai ir lanksčiai reaguoti į krizes, visų pirma turinčias didelį poveikį, atsižvelgiant į tai, kad dėl jų gali sutrikti mūsų ekonomikos veikimas ir visuomenės gyvenimas, kaip aiškiai matyti dėl COVID-19 susiklosčiusios ekstremaliosios situacijos atveju. Didelio masto ekstremaliosios situacijos ir katastrofos yra palyginti retas reiškinys, tačiau jos gali sukelti didelę ir ilgalaikę žalą mūsų ekonomikai ir visuomenei, todėl dėl jų reikia kur kas daugiau planuoti ir joms reikia kur kas daugiau rengtis.
- Remdamasi per krizę įgyta patirtimi ir pasinaudodama išplėsto mechanizmo „rescEU“ pajėgumais, ES turėtų turėti sąlygas formuoti ir įgyti atsargų kaupimo pajėgumus ir susijusius persiuntimo pajėgumus (tokius, kaip sandėliavimo patalpos, transportavimo priemonės ir bendras logistinis aprūpinimas).
- Kad būtų užtikrintas veiksmingas bendras ES atsakas į didelio masto ekstremaliąsias situacijas, pagal mechanizmą „rescEU“ reikalaujama kuo didesnio lankstumo ir tikro gebėjimo veikti ES lygmeniu, be kita ko, biudžeto bei veiklos lankstumo ir racionalizavimo tokiose situacijose, kai krizės ištiktos valstybės narės to užtikrinti negali.
- Pagal atnaujintą programą Sąjunga įgys pajėgumų ir profesionalią logistikos infrastruktūrą, kurių reikia susiklosčius įvairių rūšių ekstremaliajai situacijai, įskaitant tą, kai reikalinga skubioji medicinos pagalba. Joje būtų nustatyti mechanizmai, kurie suteiktų ES galimybę:
  - įsigyti, nuomotis, pagal išperkamosios nuomos sutartį įsigyti ir kaupti nustatytus „rescEU“ pajėgumus;
  - įvežti produktus ir darbuotojus iš ES nepriklausančių šalių ir juos persiųsti ES viduje;
  - skubiai transportuoti produktus ir darbuotojus iš kelių ES vietų į kitas vietas, kur jie yra reikalingi. ES turėtų turėti galimybę visų rūšių nelaimių atveju tarptautiniu mastu paskirstyti ekspertus (įskaitant oro medicinos pagalbos ekspertus – gydytojus specialistus, slaugytojus, epidemiologus, intensyviosios terapijos specialistus ir integruotas gerai aprūpintas greitosios medicinos pagalbos komandas);
  - skubiai persiųsti nelaimės aukas / pacientus ten, kur jiems gali būti suteikta veiksmingiausia priežiūra, kai vietos ir nacionalinių pajėgumų nebepakanka. Tokia infrastruktūra apims valstybėse narėse turimų priežiūros įstaigų sistemą.
- Į mechanizmą bus įtraukta patobulinta integruota visoms valstybėms narėms prieinama tiesioginio ryšio sistema, kad atitinkamais ištekliais būtų galima bet kuriuo metu nedelsiant pasinaudoti.

- Be to, kad pajėgumais būtų galima pasinaudoti ir už ES ribų, bus sustiprintas tarptautinio pasirengimo ir reagavimo komponentas.

Įgyvendinimas

- ES turės galimybę tiesiogiai įsigyti, finansuoti ir diegti tinkamus strateginius „rescEU“ pajėgumus, sandėliavimo logistikos bei transportavimo logistikos pajėgumus ir tarpusavyje sujungtą ekstremalių situacijų informacijos valdymo infrastruktūrą, reikalingą susiklosčius bet kokiai ekstremaliajai situacijai, kuria būtų naudojamasi taikant mechanizmą „rescEU“. Šie strateginiai pajėgumai papildys valstybių narių pajėgumus. Jie turėtų būti išdėstyti kelių ES valstybių narių teritorijose taip, kad, reaguojant į ekstremaliąją situaciją, būtų užtikrinta veiksmingiausia geografinė aprėptis. Iš ES biudžeto būtų finansuojamos įvežimo / išvežimo / transportavimo, taip pat sandėliavimo ir finansinės išlaidos.
- Komisija turėtų turėti galimybę įsigyti, nuomotis arba pagal išperkamosios nuomos sutartį įsigyti transporto ir logistikos pajėgumų (įvairios paskirties transportavimo / transportavimo oru pajėgumų). Taip ES turėtų galimybę savo viduje ir trečiosiose šalyse reaguoti į bet kokios rūšies ekstremaliąją situaciją (įskaitant, kai reikalinga skubioji medicinos pagalba: persiųsti nelaimės aukas, pacientus, gydytojus, Europos gydytojų komandas, grąžinti užsieniečius ir persiųsti visų rūšių krovinius, susijusius su reagavimo į ekstremaliąsias situacijas veiksmais). Pagalbos priemonių sandėliavimo ir transportavimo pajėgumai turėtų būti strategiškai tarpusavyje sujungti, kad būtų padidintas pristatymo greitis ir užtikrintas tinkamas tiekimo grandinės veikimas.
- Siekiant sumažinti administracinę naštą ir vėlavimą atliekant paskirstymą – o tai labai svarbu ekstremaliųjų situacijų atveju, – bus kuo labiau sumažintos administracinės procedūros.
- Į programą „rescEU“ bus įtrauktos nuostatos, kuriomis bus sudarytos sąlygos biudžetą vykdyti lanksčiai ir pagal kurias, be kita ko, bus galima sudaryti daugiametes prevencijos ir parengtumo komponento įgyvendinimo programas ir užtikrinti neatidėliotiną fondų, skirtų atsakui į ekstremaliąsias situacijas, prieinamumą ir lankstumą. Kaip aiškiai parodė COVID-19 krizė, ekstremaliosios situacijos dėl savo pobūdžio yra nenuspėjamos ir nebūna tolygiai pasiskirsčiusios per programavimo laikotarpį, tačiau susiklosčius tokiai situacijai, itin svarbi skubi reakcija.

Papildomumas su ES ir nacionalinės politikos kryptimis

- Išplėstinis Sąjungos civilinės saugos mechanizmas / „rescEU“ sudarys labiau integruoto ekstremaliųjų situacijų valdymo metodo pagrindą. Pasinaudojant sustiprintu Europos ekstremaliųjų situacijų valdymo centru, šis mechanizmas bus taikomas pagal vieno langelio principą valdant strateginius ES pajėgumus ir teikiant skubų ir veiksmingą atsaką į visų rūšių didelio masto krizes.
- Jis aprėps visus sektorius, turinčius skirtingų rūšių strateginius „rescEU“ pajėgumus, kuriais, priklausomai nuo krizės, galės pasinaudoti visos valstybės narės. Savų logistinių pajėgumų turėtų pakakti, kad būtų galima persiųsti tiek prekių, medicinos darbuotojų ir pacientų, kiek reikia atsižvelgiant į krizės ištiktos valstybės poreikius, ir taip laiku užtikrinti apčiuopiamą ES pridėtinę vertę.

- Bus užtikrintas Sąjungos civilinės saugos mechanizmo „rescEU“, visų pirma jo atsargų kaupimo ekstremaliosioms situacijoms komponento, ir kitų ES finansuojamų pasirengimo veiksmų papildomumas. Mechanizmas bus grindžiamas tokiais konkrečiais kriterijais, kaip gaminių kategorijų, kurias jis apima (specialistams, pirmiesiems reaguotojams skirti gaminiai, gaminiai bendriesiems poreikiams tenkinti), kriterijus.

Finansiniai aspektai

- Mechanizmui „rescEU“ skirtas papildomas finansinis paketas, kurio lėšos mobilizuojamos pagal priemonę „Next Generation EU“, sudarys 2 mlrd. EUR.